

Stowarzyszenie stawia sobie za cel: jednoczenie środowisk profesjonalnie związanych z książką dla dziecka; promocję książki wartościowej literacko i graficznie; promowanie literatury polskiej za granicą oraz pozyskiwanie wartościowych tekstów obcych dla ich przybliżenia polskiemu czytelnikowi; inicjowanie prac naukowych i działalność oświatową.

Aby te cele osiągnąć, współpracujemy z „ludźmi książki” – wydawcami, pisarzami, ilustratorami, bibliotekarzami, recenzentami i badaczami literatury dla dzieci i młodzieży.

Polska Sekcja IBBY nominuje rodzimych twórców do Nagrody ALMA (Astrid Lindgren Memorial Award) i typuje książki na Listę Honorową IBBY.

Współuczestniczy również w pracach związanych z przygotowaniem ekspozycji na Międzynarodowe Targi Książki w Bolonii, Biennale w Bratysławie BIB i Triennale w Tallinnie.

Polska Sekcja IBBY współpracuje także z zagranicznymi ośrodkami badawczymi, w szczególności z Internationale Jugendbibliothek w Monachium, Instytutami Literatury Dziecięcej w Osace i w Wiedniu oraz z Międzynarodowym Domem Sztuki dla Dzieci Bibiana w Bratysławie. Na terenie kraju – z Uniwersytetem Warszawskim. Współpracuje także z licznymi ośrodkami promocji literatury dziecięcej w Polsce: będącą pod patronatem Polskiej Sekcji IBBY Filia nr 5 Biblioteki dla Dzieci i Młodzieży w Oświęcimiu, Biblioteką Publiczną Dzielnicy Śródmieście m.st. Warszawy, Muzeum Książki Dziecięcej w Warszawie, Oddziałem Warszawskim Stowarzyszenia Pisarzy Polskich, Fundacją ABCXXI – Cała Polska Czyta Dzieciom.

Działania Polskiej Sekcji IBBY są finansowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego ze środków finansowych Instytutu Książki oraz Instytutu Adama Mickiewicza, a także uzyskanych od sponsorów. Każdy, kto chciałby przyczynić się do rozwijania działalności Polskiej Sekcji IBBY, może zostać członkiem wspierającym Stowarzyszenia, wypełniając stosowną deklarację. Wszystkie pozyskane w ten sposób środki przeznaczone są na działalność statutową naszej organizacji.

Książka Roku

„Książka Roku” jest doroczną nagrodą Polskiej Sekcji IBBY, ustanowioną w 1988 roku, a finansowaną przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego ze środków Instytutu Książki. Jej celem jest promocja wartościowej i artystycznej polskiej książki dla dzieci.

Nagrody i wyróżnienia otrzymują żyjący rodzimi pisarze, graficy i ilustratorzy najlepszych książek dla dzieci, za książki opublikowane od listopada roku poprzedzającego edycję nagrody do końca października roku, w którym nagroda jest przyznawana. W ramach konkursu Książka Roku przyznawana jest zawsze nagroda dla osób fizycznych lub prawnych działających wyjątkowo aktywnie na rzecz upowszechniania czytelnictwa i promocji książki dla młodego czytelnika.

Konkurs jest jedyną tego rodzaju imprezą w Polsce, gdzie nagradzani są nie tylko twórcy książki dziecięcej i młodzieżowej, ale również ludzie przyczyniający się do jej upowszechniania. Więcej informacji na www.ibby.pl

KSIAŻKA ROKU – LITERATURA DLA DZIECI

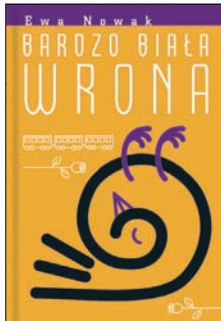
Andrzej Maleszka **Magiczne Drzewo. Czerwone Krzesło**

il. Igor Morski, Andrzej Maleszka, wyd. Znak, s. 240, 123x174, ISBN 978-83-240-1165-0, 7+

Współczesna realistyczno-magiczna powieść znanego reżysera i scenarzysty teatralnego, filmowego i telewizyjnego, specjalizującego się w twórczości dla dzieci i młodzieży. Na jej podstawie autor wyreżyserował oglądany na całym świecie cykl filmowy, nagrodzony m.in. Emmy Award.

Obok trójki rodzeństwa: Tosi, Filipa i Kukiego – dzieci bezrobotnych, choć utalentowanych, muzyków – bohaterem powieści jest czerwone krzesło posiadające moc spełniania życzeń. Niestety, życzenie, aby mama i tata znaleźli wspólną pracę, okazuje się na tyle nieprecyzyjne, że kochający rodzice nagle stają się automatami do zarabiania pieniędzy, podejmując pracę na snobistycznym statku pasażerskim, a dzieci powierzają „opieczkę” okropnej ciotki. Sympatyczne i dość urwisowate rodzeństwo próbuje odkryć zaistniałą sytuację, przeżywając przy tym wiele szaleńczych przygód spowodowanych nie zawsze dopracowaną współpracą z magicznym krzesłem.

Pełna oroku powieść przygodowo-refleksyjna, nawiązująca do najlepszych wzorów fantastyki baśniowej. Nie tylko bawi, ale także pokazuje, jak ważna w życiu jest umiejętność dokonywania właściwych wyborów, trafna ocena dobra i zła, a także – zdolność do empatii.

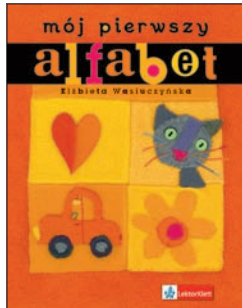
KSIAŻKA ROKU – LITERATURA DLA MŁODZIEŻY

Ewa Nowak **Bardzo biała wrona**

okł. i str. tytułowa Dorota Nowacka, wyd. Egmont Polska, s. 312, 145x215, ISBN 978-83-237-7465-5, 13+

Natalia, pierwszoklasistka w znanym warszawskim liceum, ulega urakowi maturzysty ze swojej szkoły. Trudno się dziwić – Norbert zdobywa ją pomalą, zręcznie demonstrując zainteresowanie i opiekuńczość. Szybko przestania jej świat, przy czym jest zazdrosny o wszystko – o sympatię sprzed lat, o przyjaciółki, o miłość do rodziców. Natalia musi być wyłącznie jego. Norbert stara się osiągnąć cel poprzez stopniowe okradanie dziewczyny z osobowości, izolowanie od świata, wpędzanie w kompleksy przy równoczesnym okazywaniu miłości. Autorka pokazuje, jak może narastać przemoc psychiczna między ludźmi, wiodąca w efekcie do zniszczenia drugiej osoby.

Jest też w „Bardzo białej wronie” interesujący wątek poboczny, związany z adopcją kilkulatniego chłopca przez rodziców Natalii (przy jej pełnej aprobacie). Wielkim wyzwaniem dla całej rodziny staje się teraz nie tylko uwolnienie Natalii z psychicznej pułapki, ale także pomoc adoptowanemu dziecku w przezwyciężeniu trudności związanych z zadobowaniem się w nowych warunkach. Bardzo dobra, poruszająca proza psychologiczno-obyczajowa dla nastolatków.

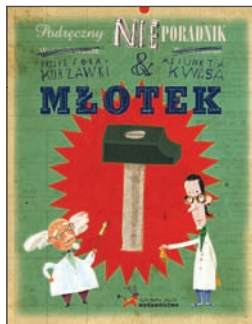
KSIAŻKA ROKU – KSIAŻKA AUTORSKA

Elżbieta Wasiuczyńska **Mój pierwszy alfabet**

oprac. graf. Dorota Nowacka, wyd. LektorKlett, s. 26, 233x300, ISBN 978-83-7608-171-7, 1+

Koncepcja „alphabet books” – książek obrazkowych do nauki literek – jest od dawien dawna znana i lubiana. Oto zapoznajemy dzieci z alfabetem, pokazując przedmioty, których nazwy zaczynają się na daną literę. Słów zatem niewiele, a obraz przeważa. „L” jak lalka, lody, lampa... „M” jak mrówka, mysz i motyl... Trzeba artystki na miarę Elżbiety Wasiuczyńskiej, aby książka taka nie była nudna. Ilustratorka wycinała, wyszywała, dopinała, haftowała, tworząc wielobarwne obrazy z rozmachem, dowcipem i wielkim wyczuciem koloru. Nie jest łatwo „malować” polarem, a jej się udało (ze światłocieniem włącznie!). Są i niespodzianki. Czytelnik może poszukać w obrazach jeszcze jakichś dodatkowych słówek na wskazaną literę.

Elegancka typografia, zharmonizowana z obrazkiem, to zasługa Doroty Nowackiej. Pokażny tom o tekturowych stronicach jest urodziwy i uniwersalny. Każdemu się przyda: dzieciom ku nauce, dorosłym ku rozrywce. A kosmaty Yeti ujmie za serce każdego.

KSIAŻKA ROKU – KSIAŻKA ILUSTROWANA

Paweł Pawlak (ilustracje) **Podręczny NIEporadnik. Do czego nie służy młotek**

tekst Wojciech Widłak, oprac. graf. Paweł Pawlak, wyd. Czerwony Konik, s. 32, 152x190, ISBN 978-83-926726-1-6, 5+

Absurdalny podręcznik „au rebours” – dowcipna wyliczanka niedorzecznych pomysłów na użycie młotka. Do czego zatem NIE służy młotek? Do gotowania wody, mycia zębów, gry w szachy... Ta pełna wdzięku, komiczna książka jest mistrzowskim popisem wrocławianina Pawła Pawlaka. Obok niekwestionowanej sprawności warsztatowej, artysta ten – co rzadkie – za pomocą dowcipnych zabiegów graficznych potrafi dodać „witaminy” fabule. Śmieszne czyni jeszcze śmieszniejszym. W lot pojmuje stylizację na przemądrzały encyklopedyczny „poradnik” i akcentuje ją za pomocą rysunkowych cytatów za świata technokratów. Zręcznie miesza rysunek, kolaż, stare stemple i pieczątki, perfekcyjnie zongluje literę. Jak nikt inny w tej branży potrafi uczynić książkę spójnym, konsekwentnie przeprowadzonym konceptem.

Czy to wyklejka, okładka, paginacja, stopka redakcyjna, czy nagłówki – wszystkie elementy dotknięte są ręką ilustratora i podporządkowane jego woli. Nawet żart z przeróbką logo wydawnictwa – czerwonego konika – na osiołka wpisuje się w absurd książeczki. Na przykładzie książek projektowanych przez Pawła Pawlaka można by uczyć studentów uczelni artystycznych, czym jest sztuka prawdziwie profesjonalnego grafika książkowego.

zBbY

POLSKA SEKCJA Książka Roku 2008 WYRÓŻNIENIA

KSIĄŻKA ROKU 2009
WYRÓŻNIENIE LITERACKIE
POLSKIEJ SEKCJI zBbY

WYRÓŻNIENIE LITERACKIE

Zofia Beszczyńska **Lusterko z Futra**

il. Tomek Bogacki, wyd. Media Rodzina, s. 116, 210x230, ISBN 978-83-7278-370-7, 5+

Zbiór fantastycznych opowiadań o przygodach pewnej dziewczynki, zwanej Małą, i futrzanego (!) lusterka, które odgrywa rolę magicznego tunelu pomiędzy światem rzeczywistym a światem fantastycznym – wymyślonym lub wysnionym – pełnym zmysłowej witalności, bujnym i szybko rosnącym jak młody las.

Lusterko z Futra jest dziełem poetki. Są w nim podobne motywy, co w wierszach Beszczyńskiej, ten sam soczysty sposób obrazowania, kunsztowne bogactwo metafor, wreszcie – to samo, trochę dziecięce, zadziwienie światem. A także – duża dyscyplina w zakresie formy. Dzięki niej nic nie wymyka się spod kontroli autorki, która tworzy świat niezwykle spójny, wewnętrznie logiczny. Świat przyjazny, intrygujący a nie straszny, dający małemu czytelnikowi niezbędne do życia poczucie bezpieczeństwa. Nawet najgroźniejsze przygody kończą się dobrze, a bohaterowie wracają do spokojnego domu, najczęściej – budząc się.

Zofia Beszczyńska po raz kolejny udowodniła, że jest w zakresie prozy mistrzynią krótkiej formy.

KSIĄŻKA ROKU 2009
WYRÓŻNIENIE LITERACKIE
POLSKIEJ SEKCJI zBbY

WYRÓŻNIENIE LITERACKIE

Grzegorz Gortat **Szczyry i wilki**

okł. Mariusz Filipowicz, wyd. Nasza Księgarnia, s. 272, 130x197, ISBN 978-83-10-11621-5, 15+

Nastoletni bohater powieści, Heniek-Heinrich, syn brutalnego i zdegenerowanego alkoholika, jest członkiem organizacji neonazistowskiej i bez wahania wciela w życie jej rasistowski i nacjonalistyczny program. Uważa, że powinno się oczyścić Polskę nie tylko z cudzoziemców, z Żydami na czele, ale także z wszelkich osobników słabych i niepełnowartościowych. Sam czuje się prawdziwym Polakiem – zdrowym, silnym, wysportowanym i... czystej krwi. Z takim przekonaniem – w obronie honoru – podejmuje bójkę z chuliganami znęcającymi się nad młodocianą prostytutką. Brutalna walka prowadzi go na krawędź śmierci, ale ten stan zawieszenia pomiędzy światami daje mu możliwość poznania skrajnych konsekwencji wyznawanej ideologii – codziennego życia i powszechnej śmierci w Auschwitz. Obozowe życie zostało w powieści odmalowane z przejmującym realizmem, a oba ciągi narracyjne kończą się ledwo kielkującym przejawem dobra: w obozie jest to ocalenie żydowskiego dziecka przez podporucznika SS, we współczesnej Warszawie – wątpliwości, które rodzą się w umysłach młodych neonazistów.

Mądra, poruszająca lektura, a przy tym powieść nienaganna literacko.

KSIĄŻKA ROKU 2009
WYRÓŻNIENIE LITERACKIE
POLSKIEJ SEKCJI zBbY

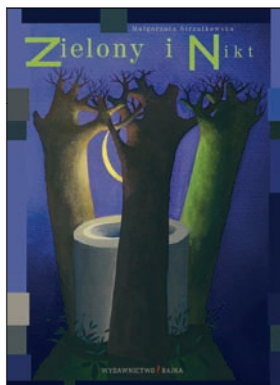
WYRÓŻNIENIE LITERACKIE

Jacek Podsiadło **Czerwona kartka dla Spreżyny**

opr. graf. Agata Raczyńska, wyd. Nasza Księgarnia, s. 272, 130x197, ISBN 978-83-10-11598-0, 10+

Powieść przygodowo-obyczajowa, nawiązująca w wielu warstwach do słynnej Do przerwy 0:1 Adama Bahdaja. Jej bohaterami są uczniowie warszawskiego gimnazjum, pochodzący z różnych środowisk i bardzo się od siebie różniący, ale połączeni wspólną pasją, jaką jest miłość do gry w piłkę nożną. Przełomowym momentem w ich życiu staje się spotkanie utalentowanego trenera prowadzącego prywatną szkołkę piłkarską i organizującego drużynę juniorów na rozgrywki o tytuł mistrza Warszawy drużyn amatorskich. Dzięki niemu banda niesfornych oryginałów przemienia się nie tylko w zgraną drużynę, ale także we wrażliwych i współdziałających poza boiskiem kolegów, których ambicją jest zdobycie pieniędzy na opłacenie treningów najuboższemu z nich. Książka, napisana z lekkim przymrużeniem oka, bez dydaktycznego patosu, stanowi dobrą lekturę rozrywkową dla chłopców.

KSIĄŻKA ROKU 2009
WYRÓŻNIENIE LITERACKIE
POLSKIEJ SEKCJI zBbY

WYRÓŻNIENIE LITERACKIE

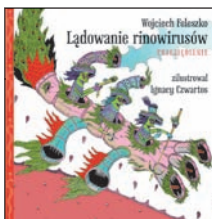
Małgorzata Strzałkowska **Zielony i Nikt**

il. Piotr Fąfrowicz, oprac. graf. Ewa Stiasny, wyd. Bajka, s. 24, 205x285, ISBN 978-83-61824-13-8, 5+

Ta prosta opowieść o Nikim, który żyje na dnie wyschniętej studni paki nie spotka kogoś, kto ukaże mu świat i... jego samego, jest w istocie baśnią filozoficzną, poruszającą się w obszarze archetypów obecnych od zarania dziejów w każdym umyśle. Platonijskie cienie w jaskini, spotkanie i dialog ucznia z nauczycielem, przejście od pierwotnego stanu niebytu do świadomości siebie – wszystko jest obecne w tym krótkim tekście kierowanym do czytelników małych i dużych. Baśń dotyka ważnych, bo przynależnych sferze indywidualnej człowieka, wartości etycznych. Uzmysławia, jak ważna jest odwaga w przekraczaniu samego siebie i swoich możliwości oraz stawianie czoła Nieznanemu.

Wsmakowana proza, idealnie harmonizująca z nastrojowymi, poruszającymi ilustracjami.

WYRÓŻNIENIE ZA ILUSTRACJE

Ignacy Czwartos **Lądowanie rinowirusów. Przeziębienie**

tekst Wojciech Feleszko, wyd. Hokus-Pokus, s. 32, 203x205, ISBN 978-83-60402-24-5, 6+

Oto Wojciech Feleszko, lekarz, na chwilę na bok odłożył leczenie i zajął się popularyzacją nauki. Zgrabnie opowiedział dzieciom o powodach i przebiegu infekcji. Uczłowieczył wirusy, nadał im charakter i ludzkie cechy. Powstała fabuła niemal kryminalna.

Natomiast Ignacy Czwartos – niezwykle oryginalny grafik – użył wszystkich swych talentów, by walkę z przeziębieniem przedstawił w frapujący sposób. Rinowirusy w jego interpretacji to niemal średniowieczne „Monstre de Cracovie”, równie odrażające i groźne. Z kolei waleczny Limfocyt – dowódca obrony organizmu, jest niczym Superman i Spiderman w jednej osobie. Co rzadkie i godne pochwały – niestereotypowo przedstawiono tu rodzinę (mama – kobieta pracująca, tata w fartuszkach kuchennym).

Całość ogromnie dynamiczna! Drapieżny, nieokiełznany rysunek. Harmonijnie dobrane, płasko położone kolory. Odważne kompozycje. A przy tym, ta pożyteczna książka zachęca dzieci do utrwalania higienicznych nawyków, co w dobie globalnych epidemii jest szczególnie cenne. Po obejrzeniu, co się w nosie dzieje, nikt chyba nie zapomni o myciu rąk po kichaniu!

WYRÓŻNIENIE ZA ILUSTRACJE

Monika Hanulak **Debata filozoficzna Królika z Dudkiem o Sprawiedliwości**

tekst Leszek Kołakowski, wyd. Muchomor, s. 24+12, 125x233, ISBN 978-83-89744-34-7, 14+

Książka prawdziwie artystyczna. W tym znaczeniu, że jej oprawa ilustratorska – jakkolwiek funkcjonalnie, użytkowo, bez zarzutu – jest także dziełem suwerennym, małą etiudą graficzną na najwyższym poziomie.

Leszek Kołakowski na prośbę córki spisał króciutką lekcję logiki – debatę królika i dudka. Królik mówi językiem emocji, zaś Dudek, za pomocą paradoksów i żelaznej logiki, zbija rozmówcę z pantałyku. NIE jest to książka dla MAŁYCH dzieci, toteż i jej graficzne opracowanie nie jest przyimilne, ani infantylne. Niełatwy, wymagający uwagi dialog rozpisany został na, sygnalizowane ikonичnymi wizerunkami Dudka i Królika, role. Ten zabieg pomaga nam podążać za rozmówcami. Równoległe rozgrywa się partia szachów – na szachownicy pionki przybierają postać Królika i Dudka, obok pojedynku słownego toczy się rozgrywka szachowa. Na wewnętrznej stronie rozkładanych skrzydełek książki znajdziemy wrażliwe, piękne rysunki Moniki Hanulak. Ta utalentowana wykładowczyni warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych w istocie potrafi zrozumieć „temperaturę” tekstu i trafnie rozpoznać jego adresata. Nie jest to pozycja dla przedszkolaków, ale dla wrażliwych, poszukujących nastolatków, którzy potrafią odczytać filozoficzny przekaz i zarazem docenić wizualną urodę książki.

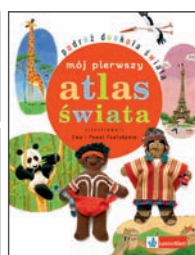
WYRÓŻNIENIE ZA ILUSTRACJE

Marta Ignerska **Babcia robi na drutach**

tekst Uri Orlev, oprac. graf. Marta Ignerska, wyd. Wytwórnia, s. 48, 300x210, ISBN 978-83-923486-6-5, 7+

Napisana w Jerozolimie przed ćwierćwieczem „Babcia” jest historią o energicznej staruszce, wyposażonej w dwa magiczne druty i kłębek włóczki, za pomocą których potrafi wyczarować wszelkie niezbędne do życia sprzęty. Przybywa znikąd. Zmęczona bezskutecznym poszukiwaniem gościny, wyciąga parę czarodziejskich drutów. Jej magiczny talent sprawia, że na pustym kartoflisku wyrasta przytulny dom, łóżko, stół nakryty do posiłku i wyszczerbiony czajnik. Wkrótce para wnucząt wydzierganych na drutach bawi się bez troski w domu. Aż do dnia, kiedy babcia postanawia zaprowadzić dzieci do szkoły. A wtedy ich włóczkowa odmienność wzbudza gniew i konsternację. Nazwanych „przybłędami”, wydzierganych na drutach dzieci nikt nie chce.

Młoda graficzka Marta Ignerska znakomicie odczytała charakter tej bardzo szczególnej, wieloznacznej historii. Zilustrowała ją surowymi, groteskowymi obrazami. Zuchwałe rysunki od razu zyskały entuzjastyczną aprobatę autora. Dobrze świadczy o naszym rynku wydawniczym fakt, że oto są wydawcy i czytelnicy gotowi na książki-wyzwania, stworzone pod prąd gustów pospolitych i kiczowatych. Marta Ignerska, artystka niezwykle kreatywna i bezkompromisowa, jest bardzo obiecującą forpocztą „nowego” w polskiej grafice książkowej.

WYRÓŻNIENIE ZA ILUSTRACJE

Ewa Kozyra-Pawlak i Paweł Pawlak **Mój pierwszy atlas świata**

tekst Maria Deskur, oprac. graf. Dorota Nowacka, wyd. LektorKlett, s. 16, 233x300, ISBN 978-83-7608-180-9, 4+

We współpracy wrocławskiego artystycznego małżeństwa powstało kolejne udane dzieło z wydawnictwa LektorKlett. I kolejny strzał w dziesiątkę! Paweł Pawlak namalował, Ewa Kozyra-Pawlak uszyła lalki – gałgankowe wizerunki mieszkańców wszystkich kontynentów (nietypowo – na Antarktydzie zamieszkał Wołodia, bo... „naukowcy to jedyni ludzie, którzy żyją na Antarktydzie”). Możemy zatem startować do podróży w różne strony świata, z każdej przywożąc wizualną pamiątkę i garść ciekawostek o tym, co można tam zobaczyć. Jasne, że wiedzę tę nadal warto pogłębiać, w publikacjach bardziej poważnych, ale na stronach „Pierwszego Atlasu” dzieci znajdą mnóstwo inspiracji do własnych twórczych i badawczych poszukiwań. Tu zaledwie zasygnalizowano, jakie zwierzęta, zwyczaje i krajobrazy przypisane są do poszczególnych kontynentów. Absolutnym majstersztykiem jest wyszyta przez Ewę Pawlak mapa świata, która w graficznym skrócie ukazuje wszystkie kontynenty, przypominając ich mieszkańców – sławne postaci (m. in. rozbijającą realny cesarz Akihito). Obok ludzi – zwierzęta, np. trzy pingwiny na bezkresnej śnieżnej bieli.

Całość aż miło wziąć do ręki. Tekstowe strony sprawiają, że książkę śmiało można powierzyć nawet najmłodszym dzieciom. Maluchy mogą studiować z powagą i radością – tak jak ich starsze rodzeństwo.

Książka w tęczowej typograficznej oprawie Doroty Nowackiej.

WYRÓŻNIENIE ZA ILUSTRACJE

Aleksandra Woldańska **Mrówka wychodzi za mąż**

tekst Przemysław Wechterowicz, wyd. Czerwony Konik, s. 32, 280x245, ISBN 978-83-926726-8-5, 5+

Historia o Pannie Mrówce, która daje anonis matrymonialny do gazety. W odpowiedzi na ogłoszenie zjawiają się zalotnicy: Rekin – makler giełdowy, Goryl – ochroniarz prezydenta Panamy, Szop – pracownik pralni, Wilk – marynarz, Słoń – właściciel sklepu z porcelaną... Żaden z nich nie przypadnie Mrówce do gustu – jedni okażą się zbyt niezgrabni, inni zbyt niefrasobliwi. Dopiero ostatni kandydat sprawi, że serce Panny Mrówki zabije mocniej. A jest to... Mrówkojad.

Ta efektownie i inteligentnie zilustrowana książka jest idealnym przykładem picture book'a. Pomysł fabuły zbudowany jest na antropomorfizacji zwierzęcych bohaterów. Mały czytelnik szybko pojmie, że oto do zwierząt przypisane są pewne atrybuty i cechy, które służą nam do personifikacji, obrazowych porównań świata zwierząt i ludzi. „Rekin” – mawiamy przecież o rekinach finansjery, a „Gorylami” nazywamy body guard'ów. „Wilk” bywa czasem morski, a „Szop” to przecież...prac. Ilustratorka mądrze ograniczyła do minimum użyte środki graficzne, aby ucztylnić i wzmocnić przewrotną logikę książki. Prosty i klarowny layout, szlachetna powściągliwość formy.